

50 anys de la mort del cardenal Vidal i Barraquer

Entre la FAI i la 'failange'

Quan va morir, el 1943, a la cartoixa suïssa de la Val Sainte els diaris espanyols tot just si en van donar la notícia, i això que era un cardenal de l'Església. Vidal moria a l'exili, com un papa medieval, "per haver estimat la veritat i haver-se oposat a la iniquitat".

No va ser fins al 1970 que vam poder saber *in extenso* qui era el cardenal Vidal. Mossèn Ramon Muntanyola, també perseguit pel franquisme, va publicar-ne una llarga i documentada biografia que va irritar especialment els militars, i diuen que el llibre fou la causa principal del tancament de l'editorial Estela.

Francesc d'Assís Vidal i Barraquer, nat a Cambrils el 1868, primer va cursar la carrera d'advocat i va tenir com a condeixebles Enric Prat de la Riba i Joan Moles i Ormella, futur ministre i governador general de Catalunya. Vidal va entrar al seminari a vint-i-vuit anys, havent exercit la carrera. El bisbe Torras i Bages va vetllar la seva vocació sacerdotal. De seguida Vidal va tenir càrrecs de responsabilitat a la cúria eclesiàstica de Tarragona. Però el 1913 fou nomenat bisbe de Solsona i el 1919 retornava a la capital del Camp com a arquebisbe.

Paradoxalment ell, que no era polític ni militant catalanista, però sí català de soca-rel, durant vint anys (de 1923 a 1943) va haver de capbussar-se en la política espanyola o patir-la des de l'exili, sense adoptar actituds clericals. Ni "hostil ni servil" amb el poder, com diu Muntanyola.

El cardenal va viure, doncs, immers en una abassegadora acció temporal i convertit en una de les víctimes de la tragèdia més terrible que hagi vist modernament la història de Catalunya i d'Espanya.

Ell hauria preferit esmerçar el seu do de govern i el seu esperit pastoral convertint la diòcesi de Tarragona en una de les pioneres i donar al catolicisme català un caire encara més obert i entroncar-lo a fons amb la cultura. No oblidem que Vidal va fer aplegar a l'Arxiu Arxidiocesà tots els fons parroquials fins al 1800 i així va preservar-los de la fúria destructora del 1936. El cardenal també va impulsar la creació del museu dio-

cesà. Per a Catalunya volia un Concili i una Universitat Catòlica. Dues premonicions...

ENFRONTAT A TRES RÈGIMS

Però el destí el va dur per viaranyes plens d'espines i va haver d'enfrontar-se amb tres règims. Primer amb el dictador Primo de Rivera que va fer creure a Roma que a Catalunya hom negava l'absolució als qui es confessaven en castellà i que la predicació i el catecisme en català eren armes contra *la unidad de la patria*, etc. La Cúria Romana, pressionada a fons per la Dictadura, va dictar uns decrets, que no es van fer públics fins quaranta anys després, que posaven morrió a l'església catalana, la humiliaven, feien dimitir els professors i alumnes "separatistes" i prohibien de predicar *en la lengua catalana modernizante* (llegiu la normalitzada per Pompeu Fabra).

El cardenal va contestar, amb proves irrefutables i contundents, les falses acusacions fins al punt que els misteriosos decrets no arribaren a publicar-se en els butlletins oficials de Roma. Però el cardenal no va poder evitar que la Dictadura perseguís, empresonés o exiliés alguns clergues catalanistes, entre ells l'abat Marcet de Montserrat. El cardenal mateix fou pressionat pel Govern per foragitar-lo de Tarragona i enviar-lo a Burgos o altres diòcesis espanyoles.

El canvi sobtat de la República li dugué altres maldecaps. I es va trobar entre dos focs: el sectarisme laicista d'alguns republicans, que volien, per exemple, suprimir els ordes religiosos i l'extremisme integrista -dins el qual hi havia bisbes- que defensaven allò que Carles Cardó batejà de "teoria de la catàstrofe prèvia": enfonsar-ho tot perquè es pogués adobar. Vidal prou ho explicà cruament a Roma. I aleshores va haver de fer de cap de l'Església espanyola (a més de la catala-

na). El seu prestigi era tan extraordinari que, repassant els diversos volums, apassionants, de *l'Arxiu Vidal i Barraquer* (publicat per Montserrat) es veu ben bé que els bisbes espanyols, fins els més hostils a la República, anaven perduts i li ho consultaven tot.

El cardenal predicava la convivència amb el règim, que no barreassin l'Església amb els partits polítics i que calia diferenciar la República d'algunes de les seves lleis antireligioses. Pel desembre de 1931 féu publicar una pastoral col·lectiva dels bisbes espanyols que era un model per a la independència de l'Església, de com no atiar el foc i aguantar les humiliacions i alhora trobar el camí d'un *modus vivendi* amb el règim, que no fou possible perquè l'esperit de la guerra civil ja era al carrer. En aquells temps de tibantors Vidal respirava tremp, paciència i caritat evangèlica. Azaña, el president de la República, el descriu així en el seu dietari: "*Un hombre transigente y el único obispo español que se entendía con el nuncio. Vidal y Barraquer tiene un rostro que parece sacado de una tabla antigua. Muy catalán. Se expresa con mansedumbre, acentuando lo paternal*".

I va venir l'alçament militar del 1936 i la violenta reacció popular a sang i foc. El cardenal va haver de refugiar-se a Poblet d'on van anar a treure'l uns de la FAI de la Torrassa (l'Hospitalet de Llobregat).

FUGIDA A ROMA

Providencialment uns guàrdies d'assalt van interceptar-los i els dugueren, a ell i el seu secretari, a la presó de Montblanc. El conseller Gassol hi envià a corre-cuita el diputat Solé i Pla amb mossos d'esquadra. Però el comitè montblanquí no el va deixar anar fins que, enèrgic, telefonà el president Companys. Vidal va

viure sis dies a la Conselleria de Governació i s'embarcà cap a Itàlia. En arribar-hi, el vigilava la policia feixista. Per això s'establí a Suïssa.

El 1937 Vidal i Múgica, bisbe de Vitòria, foren els únics bisbes d'Espanya que no signaren la *Carta colectiva* de suport a la *Cruzada* de Franco, malgrat que a Tarragona havien assassinat el bisbe auxiliar i 136 sacerdots diocesans, el culte era prohibit i es feia clandestinament. Llavors el cardenal va escriure a Roma: "No sembla que sigui missió dels bisbes treure i posar governs o proclamar legítima una subversió". En canvi, s'oferí com a ostatge del govern de la República, a través del ministre Irujo, basc i catòlic practicant, per tal que els seus capellans deixessin la presó.

Acabada la guerra, des de l'exili advertia a Roma que serien nomenats bisbes castellans per a Catalunya (i va passar) i que Franco prendria represàlies contra els catalans. I denunciava els "*actos aparatosos de Catolicismo*" i "*una religión patriótica*". Ni Pius XI ni Pius XII no van aconseguir que el dictador deixés tornar el cardenal a Tarragona. Exigia que renunciés a ser arquebisbe. Roma s'hi negà...

Vidal i Barraquer va resistir evangèlicament, catalanament i psicològicament persecucions i exilis. En una breu i rigorosa nova biografia sobre el cardenal (editorial Labor) trobarà el lector ampliació de moltes de les notícies i reflexions que faig sobre el centenari d'aquesta gran figura de la nostra Església. Vidal va saber demostrar la seva grandesa, tot i sent un home senzill i profund. No tenia por perquè les seves conviccions religioses eren molt vives i arrelades en la roca de Déu.

Albert Manent